

CUPRINS

Volumul I

Partea I

I. Trebuie să scriu un roman	6
II. Gloria lui Robert	11
III. Jurnal de clasă	18
IV. Între Don Juani	24
V. Un prieten	29
VI. Luni, 8-9, germana	36
VII. Corigență	41
VIII. Premianții	45
IX. Vacanța	49
X. Jurnal de vară	53

Partea a II-a

I. Mansarda	59
II. „Muza“ – societate cultural-dramatică	62
III. Fănică	72
IV. Domnul redactor	76
V. Noiembrie	81
VI. Repetiții	85
VII. Drumul către mine însumi	91
VIII. Incipit vita nova	96
IX. Cu Moș-Ajunul	99

Partea a III-a

I. Sâmbăta	107
II. Papini, eu și lumea	114

III. Un an	117
IV. Prietenii	122
V. Tristeți, în vară	126
VI. Mă clatină vânturile	129
VII. Bacalaureatul	133
VIII. Final	137

Volumul II [GAUDEAMUS]

Partea I

I. Decor	142
II. Președintele	145
III. Nonora	153
IV. Intermezzo	163
V. Profesorul	165
VI. Primăvară	173
VII. Muncile și zilele	176
VIII. Drum de la mănăstire	180
IX. O cheamă Nișka	188
X. <i>L'heure sexuelle</i>	191
XI. Prietenul meu iubește	196
XII. Furtună la schit	198
XIII. Plecare	206
XIV. Sfârșit de vacanță	213
XV. Taine	222
XVI. Redacția	227
XVII. Prietena mea în toamnă	234
XVIII. Iașul	237
XIX. Vrajmașul lui Petre	245
XX. Personajele judecă autorul	249
XXI. Moarte	256
XXII. Lumină la Roma	260
XXIII. Meditație pentru două toamne	264

Partea a II-a. Scrisorile

I.	266
II.	267
III.	269
IV.	269
V.	271

VI.	272
VII.	273
VIII.	274
IX.	275
X.	277
XI.	278
XII.	279
XIII.	287
[Partea a III-a]	285

Addenda

Jurnalul unui om sucit	300
[Romanul unui om sucit]	320
II. Primul Don Juan	348
X. Capitolul în care apar fecioare, castele și berete spaniole ..	353
Scrisoare din tabără. Fragment	359

VOLUMUL I
1924-1925

PARTEA I

I. TREBUIE SĂ SCRIU UN ROMAN

Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi *Romanul adolescentului miop*. Voi lucra în fiecare după-amiază. Nu am nevoie de inspirație; trebuie să scriu, doar, viața mea, iar viața mi-o cunosc, și la roman mă gândesc de mult. Dinu știe; păstrez caiete din clasa a IV-a, când aveam pistrii ca un ovrei și învățam chimie într-un laborator instalat în firida sobei. De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în *Jurnalul* meu. Și acel *Jurnal* de acum doi ani avea un „subiect”: trebuia să se vădească într-însul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți. Dar adevărul era altul: *Jurnalul* mă măgulea și îmi alina dorul meu de răzbunare; răzbunare dreaptă împotriva celor care nu mă înțelegeau, credeam eu.

Romanul îl voi scrie altfel. Eroul sunt eu, firește. Mă tem, însă, că viața mea – stinsă între copii și cărți – nu va interesa cititorii. Pentru mine, tot ceea ce nu am avut, tot ceea ce am dorit din mansardă, în înserări calde și tulburătoare, prețuiește mai mult decât anii tovarășilor mei risipiți în jocuri, în sărbători de familie și idile. Dar cititorii?... Înțeleg și eu că toată durerea unui adolescent miop nu va mișca nici un suflet dacă acest adolescent nu se va îndrăgosti și nu va suferi. De aceea, m-am și gândit la un personaj pe care la început îl numisem Olga. I-am povestit lui Dinu tot ceea ce ar trebui să aibă loc prin prezența acestei fete. Dinu m-a întrerupt și m-a rugat: dacă într-adevăr îi sunt prieten, să schimb numele eroinei în Laura.

M-am tulburat mult la început, pentru că nu știam *cum să fie* fata care va străbate sufletul adolescentului miop. Eu n-am

cunoscut decât pe fetele cizmarului vecin, care în nici un caz nu pot trece într-un roman. Cea mai mare, Maria, era slabă și rea; își teroriza frații, fura caise verzi și țipa alergând după tramvaie. Cealaltă, Puica, era grasă și murdară. Nici una, nici alta nu puteau seduce un adolescent. Aceasta, nimeni n-o putea înțelege mai bine ca mine.

Dinu mi-a mărturisit că mă poate ajuta. A cunoscut atâtea fete, îmi spune. Dar cum aș putea scrie eu un roman cu o eroină cunoscută de Dinu? M-am hotărât să mă gândesc, în timp ce voi scrie, la vară-mea. De câteva săptămâni, de câte ori o întâlnesc, îi pun întrebări. Am vestit și pe Dinu că vară-mea se află sub observație.

– Dacă vrei să scrii un roman, m-a sfătuit ea, să-l faci pe erou frumos și bun. Și să-l cheme Silviu.

Când i-am spus titlul și subiectul romanului, nu i-a plăcut. Să fie doi eroi, unul frumos și altul urât, vrea ea. Iar titlul: *Dragoste de copil* sau *Flori de primăvară* sau *La șaptesprezece ani*. În zadar mi-au fost explicațiile: „Vally dragă, acesta e un roman cerebral, cu drame interioare“ etc. În zadar. Și atunci i-am ascultat mărturisirile. Mi-au folosit, căci am învățat vocabularul fetelor. Și am cunoscut câte ceva din visurile, nostalgiile și tulburările ei. Parcă aș fi ascultat mărturisiri auzite de mult. Îmi aminteam că vară-mea nu se deosebește mult de eroinele din romane sau de acele pe care un suflet puțin exaltat și le închipuie. Dar pot eu ști că aceasta e vară-mea, aceasta care mi se dezvăluie la răstimpuri, antrenată de confesiuni?

Știu despre ea că visează să cunoască o prietenă mică și bună, care să aibă moșie, iar la moșie un frate brun și curajos. El le-ar întovărăși prin pădure, le-ar învăța să vâneze și le-ar spune „tu“. Îmi mărturisește că i-ar plăcea să fie într-o noapte conacul călcat de hoți. Ea ar apuca revolverele și ar apărea în salon tocmai în clipa când fratele prietenei ar fi sugrumat de un țigan. Ar mântui viața fratelui și l-ar îngriji într-un dormitor alb, cu măsuța acoperită de sticlute colorate. Părinții s-ar arăta recunoscători și i-ar lăsa singuri, zâmbind.

Vară-mea se oprește. Nu vrea să-mi spună dacă ea s-ar roși sau și-ar trage sfios mâna când fratele prietenei i-ar șopti, apropiindu-se: te iubesc!...

Știu eu ce mai gândește vară-mea asupra băiatului brun și convalescent, vegheat de o soră mică și o prietenă frumoasă?...

Dar romanul trebuie scris. Mi-a spus și Dinu: „Cine va mai cuteza atunci să te lase corigent?” Se gândește, poate, cu bucurie la însemnătatea lui în roman. M-a rugat să se numească tot Dinu, și să-l fac melancolic. Încolo, pot scrie orice despre el. Stăruie chiar să scriu tot ce cred eu despre el. „Dar pe cine ar putea interesa aceasta?” gândesc eu, ca un adevărat autor de romane.

Îmi merge tot mai rău, de la o vreme, cu școala. Singura nădejde a rămas romanul care va apare în vitrine la toamnă. Corigent tot voi rămâne, dar pentru cea din urmă oară. Profesorii se vor teme de mine, mă vor respecta și se vor împotrivi în cancelarie când Vanciu va hotărî să mă lase corigent la matematică, iar Faradopol la germană.

Nu am avut deloc noroc săptămâna aceasta; și se apropie sfârșitul ultimului trimestru. Luni am dat extemporal la franceză, din „gramatică”. Trollo dă, de șase ani, extemporale numai din „gramatică”. Și, firește, nu am învățat nimic de șase ani. Am să iau și de data aceasta „insuficient”, cum am luat ieri la germană, când Faradopol mi-a cerut să-i povestesc *pe nemțește* primul act din *Nathan der Weise*. Din clasa a II-a ne cere să povestim *pe nemțește*. Dar dacă nu ne-a învățat niciodată nemțeasca?...

Azi-dimineață pornisem melancolic spre școală. Înfrunziseră toți castanii și era senin, iar eu nu aveam nici o problemă scrisă. Mă gândeam: ar trebui să fug în Cișmigiu. Dar geanta m-ar fi umilit. Și apoi, mi-ar fi fost tot timpul teamă să nu fiu văzut de vreun profesor. Mă întristam aflând cât sunt, încă, de slab, de timid, de nehotărât. M-ar fi desfătat să am voința furtunoasă și să fug, să lucrez în porturi, să dorm în bărci, să cutreier țări. Dar eu mă mulțumeam să visez o izbândă târzie și să sfârșesc caietele *Jurnalului*. Pășeam îngândurat către școală. Dinu m-a ajuns din urmă și m-a strigat: doctore! Aceasta, pentru că sunt miop și citesc cărți cu coperte cenușii. El era fericit; îl ascultase Vanciu și rupsesse un „suficient”. Pe astăzi aveam patru probleme:

– ...Grele și încurcate.

Atunci am schimbat vorba. I-am spus că romanul meu va avea patru sute de pagini și că va fi primul dintr-o serie ce se va numi *Dacia Felix*. Eu știu că n-am să scriu niciodată această serie. Pentru că trebuia, totuși, să uit problemele grele, i-am mărturisit că cel de-al doilea volum se va petrece într-un salon de coiffeur. Dinu a râs.

– Are să-ți vină greu, pentru că tu n-ai fost niciodată bărbier. Mai bine situează volumul al doilea într-o școală de fete.

Aici am protestat eu. I-am amintit că nu cunosc nici o elevă, afară de cele câteva din societatea noastră „Muza“. Vară-mea, unicul izvor de inspirație, a urmat câțiva ani la călugărițe, dar se arată plictisită de câte ori o întreb asupra vieții din pension.

Am acceptat, totuși, să public la sfârșitul *Romanului adolescentului miop* un apel către elevele din cursul superior, prin care aş putea obține „jurnale“, confesiuni și amănunte. Cu acest material cules „sur le vif“ aş putea compune volumul al doilea.

Intrând în curtea liceului, a trebuit să uităm *Romanul* și să ne grăbim, ca să nu fim zăriți de pedagogul cel nou. Am alergat pe coridor, am sărit treptele patru câte patru. În clasă, mi-am luat locul din banca I, iar Dinu s-a strecurat, liniștit, în fund.

Eu nu am noroc. Alții au noroc și la fete, și la cărți, și la școală. Eu am renunțat bucuros la jocul cu fete și la jocul de cărți numai ca să am noroc la școală. Dar nu am.

Când sfârșisem de copiat de la un vecin cea dintâi și cea mai ușoară dintre cele patru probleme grele, intră Vanciu. Mie îmi pierde tot curajul când îi zăresc catalogul cu scoarțe negre și *entête* alb. Vanciu saluta demn și îngăduitor, sigur de evidenta lui superioritate și de nenorocul nostru. De câte ori nu mi-am jurat eu, privindu-l cum intră, că voi studia pătimaș matematica numai ca să-i pot împotrivi aceeași privire senină și sigură... În gând – dacă sunt ascultat – îmi bat joc de pântecul pe care încearcă să și-l ascundă sub croiala vestei. Am aflat de mult că Vanciu e un Don Juan. Dacă aş fi femeie și l-aş avea tot profesor de matematică, sunt sigur că nu i-aş putea rezista. Mă stăpânește cu glasul, cu calmul, cu ochii și cu dezlegările problemelor. Mi-e ciudă că nu m-a pălmuit niciodată, ca să-l pot urî. Îmi spune numai „cap de lemn“ de câte ori greșesc semnele algebrice; și „cap sec“ de câte ori mă intimidiez la tablă, fascinat de un desen geometric căruia trebuie să-i găsec rost, valoare și dezlegare.

Am făcut rugăciunea, și eu mi-am dat seama că mă rugam, nu știu cui. Mă rugam ca Vanciu să întoarcă foaia catalogului și să asculte colegii de la sfârșitul alfabetului; sau să fie chemat la minister; sau să între servitorul și să-i aducă o veste neașteptată, iar noi să avem întreaga oră liberă. Poate mă rugam și altceva.

Firește, m-a chemat cel dintâi la tablă, cu toate că nu eram singurul neascultat din clasă. Am pășit demn, cu caietul, cu creta

și buretele. Nu voiam ca ceilalți să afle că mi-e teamă de Vanciu. De altfel, cum mă apropii de tablă, mă liniștesc. Panica piere din senin. Privesc calm ochii profesorului și, când și-i pleacă în caiet, zâmbesc îngăduitor celor din bănci.

– Câte probleme am avut?

– Patru.

– Unde sunt?

– N-am putut să le fac pe toate, răspund eu umilit și cântărind disprețul privirilor lui Vanciu.

– Fă-o atunci pe prima. Știi enunțul?...

Nu-l știam. Dar am făcut semn că-l știu. Vanciu și-a întors scaunul către mine, și-a încrucișat brațele și aștepta. A înțeles, și a început să-mi dicteze:

– „Într-un cerc de rază R , zona născută de un arc, când cercul se învârtește în jurul unui diametru care trece printr-o extremitate a arcului, are ca bază un cerc, a cărui suprafață este egală cu sfertul zonei. Să se calculeze înălțimea x a zonei.“

Nu știam de unde să încep. Nu pricepeam nimic și nici nu mă puteam gândi la problemă. Îmi fixasem privirea pe cele câteva cifre scrise la colțul tăbliei și începui a-mi frământa figura, ca să creadă Vanciu că-mi frământ mintea. În timpul acesta, eu gândeam: „Ei, al dracului!“ și apoi pocneam din dinți. Era tot ce puteam face.

Vanciu mă socotise multă vreme imbecil și mă menajase. Poate a aflat, însă, că mă prefac, că nu învăț niciodată și, de atunci, nu se mai lăsa înduișat de nătângia mea. Totuși, bălbăielile, zăpăcelile și mimica simulată la tablă nu rămân fără efect; Vanciu îmi dă întotdeauna ajutor.

– Ei, nu merge?

– Avem un cerc...

Îmi adusei aminte că și în caiet făcusem unul, plimbând creionul pe marginea unui capac de călimară. Începui a construi cercul, și ștergeam mereu, ca să mai treacă din timp. Dar totul era zadarnic, pentru că nu știam problema.

– De ce nu înveți, mă?

– Învăț, domnule Vanciu, dar mă zăpăcesc...

– Cine învață bine....

– Eu învăț, domnule Vanciu...

– Nu mă întrerupe!... Cine învață bine, nu se zăpăcește...

– Știu, domnule Vanciu...

- Spune atunci.
- Știu, dar să vedeți...
- Repetă enunțul.
- Pauză lungă, în care timp băieții își țineau răsuflarea.
- La loc!...

M-am așezat în bancă, ușurat. În carnetul albăstrui, la ziua de 15 mai, Vanciu s-a iscălit sub un magistral și dureros de citeț „insuficient“. Eu m-am prefăcut că urmăresc cu atenție și curiozitate calculele vecinului meu de catalog, un italian roșcat și miop, care se încăpățânează să nu poarte ochelari. Acela își știa lecția. Explica, explica, iar Vanciu îi striga la răstimpuri, exasperat:

- Lucrează, domnule!...

După ce a ieșit Vanciu, băieții m-au înconjurat și m-au întrebat, bucurându-se:

- Ce te faci, tipule?

Le-am răspuns că puțin îmi pasă, pentru că *eu sunt eu*, iar ei, simpli elevi dintr-a șasea reală. De câte ori sunt umilit, mă arăt superior și nu mă feresc de a le dovedi celorlalți întregul meu dispreț. Eu înțeleg că această reacțiune e copilărească, dar nu o pot îndepărta. Când mă liniștesc, mă mustru.

M-am întors acasă împreună cu Dinu, și, pe drum, am plănuit capitole din roman. Nici nu voiam să mă gândesc la noul „insuficient“, pe care mâine va trebui să-l arăt mamei. Socoteam amândoi că singura mea nădejde nu rămâne decât *Romanul adolescentului miop*, și că trebuie să mă apuc numaidecât de lucru.

Acum însă, după ce am scris atâtea pagini în caietul meu, nu mai am curajul să încep cel dintâi capitol. Se apropie seara, mâine am lecții grele, iar pe masă am lăsat la jumătate *Bouvard et Pécuchet*.

II. GLORIA LUI ROBERT

Robert mi-a mărturisit, odată, că D'Annunzio îi seamănă. A citit *L'enfant de volupté* și *Le Feu*, dar pronunță *Il Piacere*, *Il Fuoco*. Mă vizitează în mansardă și îmi vorbește melancolic de negliobia noastră și de gloria sa. Ascultându-l, mă gândesc la

personajul pe care îl voi crea eu din Robert. Câteodată zâmbesc: întrevăd un Robert împlinit, schimbat, transfigurat. El mă suspectează.

– Ce ai, doctore?

Trebuie să născocesc răspunsuri istețe. Robert bănuiește de mult că îi ascund păreri asupra-i. El mă admiră și mă disprețuiește, în același timp. Mi se plânge de slăbiciunile lui, care îl împiedică să ajungă glorios.

– Dacă am glorie, femeile și banii vin de la sine...

Robert se înflăcărează când vorbește de femei. Ursuz, cum îmi place să mă port cu el, l-am surprins de multe ori că le cunoaște din cărți și din filme. Poate e încă virgin. E un adolescent fără sprâncene, cu buze de țarancă tânără, cu bărbie lustruită, cu obraji moi și frunte îngustă. Eu spun tuturor că Robert e un băiat frumos.

Dar nu scriu, încă, în caietele menite romanului. Nu mă silește nimeni să amănunțesc portretul prietenului meu. Vreau să mă ocup acum de Robert, pentru că el va fi un personaj de seamă în romanul meu, și trebuie să chibzuiesc conflictul pe care îl va dezlănțui.

Conflict, între cine? Iată ceea ce mă împiedică să încep primul capitol. Nu mi-am hotărât intriga. Eroul sunt eu; aceasta e tot ce știu. Romanul va cuprinde crizele și sfârșitul adolescenței mele, firește. Mă voi zugrăvi și analiza alături de atâți prieteni și tovarăși de școală. Dar *subiectul* romanului meu trebuie să-l inventez. Și pentru că nu cunosc subiect fără eroine, trebuie neapărat să introduc pe vară-mea. Am încercat. N-am putut scrie nici o pagină. Mi se părea că trebuie să scriu ca într-un roman: atent, înflorit, exagerat. Am înțeles că mă depărtez de ceea ce puteam spune eu, că repetam scene citite în cărți. Și atunci amânam iar capitolul.

Care ar putea fi subiectul romanului? Dragostea mea către eroina din vilegiatură, nu. Eu n-am iubit; nici unul dintre prietenii mei nu a iubit, așa cum se află în romane. Nu știu dacă ar putea interesa un fapt sufletesc pe care autorul însuși nu-l cunoaște. Și apoi, eu nu cred că dragostea e ceea ce se poate surprinde mai interesant în adolescență. Nu cunosc decât adolescența noastră. Dar, oare, nu *trebuie* să scriu numai despre ea? Eu am cunoscut crize mai interesante. Și o parte din prietenii mei le-au cunoscut. Trebuie să caut un eveniment în jurul căruia să se întâlnească toți eroii romanului. Aș fi fericit să găsesc un conflict.

Atunci, planul de lucru ar fi simplu. M-aș mulțumi să prezint, rând pe rând, personajele, nici unul întrecând șaptesprezece ani. Aș lămuri, apoi, conflictul. Romanul s-ar continua și sfârși din propriile lui necesități. Când...

Dar toate acestea sunt pălăvrăgeli inutile. Eu nu am găsit nimic *firesc*, trăit, care ar putea preface romanul meu într-un roman cu subiect. Prietenii îmi spun că voi scrie un roman de moravuri școlărești. O lume ignorată, viciată și neînțeleasă în literatură. Dar eu nu pot descrie. Fără să vreau, modific, exagerez. Și apoi, romanul trebuie publicat, înainte de toate, pentru promovarea mea în clasa a șaptea. Trebuie să fie o oglindă a sufletului meu, fără a fi un roman psihologic; pentru că nu-l vreau falsificat de analize. Nu am să-l scriu nici sub formă de *Jurnal*. Atunci aș uita mereu că scriu pentru cititori străini, m-aș ocupa prea mult de amănunte intime și n-aș avea succes. N-aș avea singurul lucru pe care îl caut.

După ce am încheiat ultima frază, m-am oprit. E adevărat că aceasta caut? Nu știu, nu știu. Sunt atâtea lucruri de spus, și nu am tragere de inimă să le scriu. În orice caz, adevărul asupra mea și asupra altora l-aș spune în caietele *Jurnalului*, iar nu într-un roman pe care îl vor citi atâți necunoscuți, în fața cărora nu trebuie să apar cu toate slăbiciunile mele...

Nu gândesc întotdeauna astfel. Dar mie îmi place să mă contrazic. Din pricina aceasta nu recitesc bucuros memoriile vechi.

Dar am pierdut iar firul. Adevărul e că *Romanul adolescențului miop* va fi o serie de scene, de impresii, de portrete și de concluzii asupra mediului școlăresc și sufletului adolescenților. Dar aceasta pare pedant și rece. Mai ales „concluziile”. Sunt sigur că romanul meu nu va cuprinde concluzii; pentru că eu însumi nu mi-am găsit până acum. Dar seria aceasta de scene, cine o va povesti? Să renunț la idila eroului meu?

...Am plecat de la Robert, de aceasta sunt sigur. Dacă l-aș sili pe el, în roman, să iubească o fată pe care o iubește și Dinu?... E stupid. Nu i-am văzut niciodată iubind. Flirturile lor nu-mi dezvăluiesc nimic, pentru că nu-i prefac. Iar am alunecat în discuții critice. Romanul meu va fi scris fără discuții, fără explicații date în jurul oricărui fapt.

Exercițiile în jurul capitolului I n-au avut rezultat. Voi încerca să scriu pregătiri de roman și să clasific material – asupra mea și asupra celorlalți – chiar în *Jurnalul* acesta. Voi avea grijă, însă, ca

atunci când imaginația se ațâță și transfigurează realitatea, s-o încurajez, s-o ajut, iar nu s-o potolesc, ca mai înainte. Mă voi gândi dacă trebuie atunci să adaog foi noi, în care să precizez: „Acest pasaj e neadevărat; altfel s-au petrecut faptele“. În orice caz, pregătiri pentru roman, încercări de a schița anumite capitole – ce vor fi acolo povestite la persoana a treia – trebuiesc începute sistematic. Robert, de la care am plecat în aceste pagini, e un prilej.

Cu prietenul meu Jean Victor Robert am încercat, în Săptămâna Patimilor, cea dintâi aventură. Prietenii mă cred timid printre fete. Eu sufăr din pricina miopiei și a urâteniei mele. Aș suferi mai mult dacă aș fi respins. Iar eu vreau să înving întotdeauna. De aceea mă arăt retras, disprețuitor. Nădăjduiesc într-un timp când munca mă va înălța destul ca să atrag privirile. Suferințele mele – până atunci – nu le va cunoaște nimeni.

Dar toate acestea n-au ce căuta alături de o aventură erotică. Să iau seama, și să nu le strecor și în roman.

Îndemnat de Robert și de Perri, aducând și pe Dinu, am întâlnit în cea după-amiază patru fete în Parcul Carol.

În Parcul Carol se întâlnesc perechile de liceeni, aceasta se știe. De aceea, eu m-am împotrivit mult. Mă stânjeneau privirile străinilor. Parcul era prea populat, chiar cu perechi. Iar noi – cu șepci de liceeni, lângă ele, cu uniformă – eram de-a dreptul suspecti. Totuși, acela a rămas locul de întâlnire.

Robert le cunoscuse. El mărturisește că fetele îi dădeau târcoale și atunci, resemnat, le-a vorbit. Perri ne șoptește că le-au „agățat“ amândoi într-o seară, pe bulevard. Robert era stânjenit și le vorbea despre literatura franceză. Fetele au rămas fermecate.

Le-am întâlnit lângă Arene, pe o alee dosnică, zâmbind și roșind. Ni s-au prezentat din vârful buzelor. Cu toate încercările de a se dovedi nevinovate, la prima aventură, lăseau aceeași impresie de ucenice dintr-un atelier de croitorie. Erau simplu îmbrăcate, cu obraji pudrați, cu părul atent presat, cu buzele timid înroșite. Am auzit acele adorabile fraze de început, cu ironii stupide, râs încurajator, cu gesturi. Fetele se arătau măgulite de tovarășia noastră. Mergeam împreună, două fete și doi băieți. Nu ascultam decât pe Robert, care încerca să aprindă discuția asupra iubirii și femeii. Perri cocheta o vulgaritate impresionantă. Dinu vorbea rar, privind în ochi, fumând, așteptând să farmece. Eu tăceam, cu un smoc aspru de păr roșu pe frunte.

E inutil să reproduc aici conversația. Într-o jumătate de ceas, gheața se rupsesse. Ne-am distanțat, perechi, perechi. Eu rămăsesem cu sora fetei care îi plăcuse lui Robert. O brună cu părărie albă, cu obraji albi și ochii negri. De câte ori o priveam, mă tulbura gândul că am mai văzut-o în toate grupurile de fete, în toate liceele, la toate serbările. Era cea mai mică din grup și, poate, cea mai cuminte. Eu am vrut să-mi dovedesc că am curaj. Îmi spuneam: „Sunt laș dacă până ce număr zece nu îi trec brațul sub brațul meu.“ Fata s-a înroșit mult, mult. Eu eram palid, întunecat. Vorbeam, vorbeam. Îmi ajungeau pe buze toate anecdotele erotice, toate cuvintele cu două înțelesuri. Fata care nu surprindea întotdeauna sensul tănuit se pierduse. Eu pășeam apăsător, strângându-i brațul, înfiorat de tremurul trupului, de aburii părului, de buzele ei.

Îmi spuneam: *trebuie s-o sărut!* Număram până la zece. Nu îndrăzneau. Mă încruntam, roșu, zăpăcit, umilit. Fata cuteza să vorbească. Îmi porunceam. Și ea se scutura sub buzele mele reci, strivite pe obraji, pe păr, pe umărul de stofă decolorată.

Dar voiam prea mult și făptuiam prea repede. Era încă zi deplină. Se zăreau și se auzeau celelalte perechi. Eu mi-am silit tovarășa să se așeze cu mine, lângă un brad pipernicit. S-a așezat mai mult târâtă. Nu vorbea nimic. Se împotriva cu ochii, cu mâinile. Eu gândeam cine știe ce act nebunesc. Și fata se înspăimânta. Când i-am sărutat buzele, s-a ridicat ca un arc, și-a scuturat rochia și mi-a spus, lăcrămând, că pleacă să-și caute sora. Eu mi-am pierdut într-o clipă dorința stupidă de a mă dovedi necioplit, incult, brutal. M-am apropiat de ea și am muștrat-o că s-a lăsat sărutată de mine. Nu știu de ce eram îndemnat să mint. Mînțeam spunându-i că am voit să aflu dacă e „cinstită“ sau dacă seamănă surorii sale. Am început să-i învinuiesc sora de atâtea lucruri care o rușinau, iar pe mine mă alinau. Vorbeam aspru, cu ură, rău, împotriva surorii, – pe care atunci o cunoscusem –, mărturisind că știu multe lucruri compromițătoare asupra-i. Fata aproape plângea. Eu stăruiam. Spuneam că trebuie să ajungă din nou „fată morală“. Îmi plăcea s-o chinui stupid.

Ne-am întâlnit toate perechile la cealaltă parte a Arenelor. Fetele se sărutaseră, se îmbrățișaseră cu prietenii mei. Jean Victor era fericit. Dinu își făgăduise, poate, să revină. Ochii tuturor s-au oprit asupra-ne. Eu livid, ea plânsă. Cine știe dacă nu ne invidiau...

Eram furios pe mine. Nu înțelegeam de ce vorbisem lucruri străine sufletului meu și, apoi, de ce o chinuisem absurd, exagerând un rigorism moral care îmi era străin și antipatic. Nu lămurream nimic. Faptul mi se părea o amintire de coșmar.

Povestind lui Robert, la întoarcere, aventura, el n-a știut ce să creadă. Meditând, însă, mi-a răspuns că a fost ceva „interesant“, dar nu prea mult. Trebuia să fiu mai brutal, să merg mai departe. E curios cum n-a priceput că eram îndurerat de cele ce se întâmplase.

De atunci, nu-l mai întovărășesc în întâlniri cu fetele. El răspândește zvonul că mă tem. Poate că zvonul nu e cu totul în afară de adevăr.

Iată că am vorbit, până acum, prea puțin de acest prieten, care va fi un personaj de seamă în roman. Poate, nici nu-l cunosc. Robert citește ceea ce îl îndemn eu și vorbește mult asupra cărților citite. Dar pe mine – poate dintr-o invidie nemărturisită – mă supără oratoria lui fără miez. Mă supără Robert, pentru că e sentimental, e mărginit și încrezut. Pentru că acest caiet e *Jurnalul* meu, trebuie să mă întreb: eu nu sunt tot atât de încrezut? Să nu mă tem de răspuns. Știu că mă socotesc deasupra tuturor celorlalți. Dar aceasta o ascund în mine, și în roman nu se va trăda. Robert îmi spune că ceea ce îl păstrează vieții e gloria. Eu mă prefac că nu înțeleg. Și prietenul meu îmi vorbește de D'Annunzio. Îl invidiez pe acest italian cu cărți frumoase și femei frumoase în amintiri. Dar eu nu mă grăbesc. Înainte de a pofți asemenea lucruri mari, trebuie să muncesc mult și să sufăr. De aceea îmi disprețuiesc eu prietenul: pentru că așteaptă gloria fără să muncească. Robert nu e un geniu, aceasta o știu. E numai un băiat frumos ca o fată, care iubește teatrul și plănuiește să scrie piese în trei acte. Într-una din ele am și eu un rol principal. Mă va închipui în mansarda mea, în bluză aspră rusească, așa cum port eu vara, cu ochelari și cu zâmbet încruntat. Voi fi un soi de „raisonneur“. Aș vrea mult să știu ce crede Robert despre mine; nu ceea ce îmi spune, ci ceea ce crede. Știu că mă disprețuiește mult, pentru că, spune el, nu cunosc viața. Eu stau între cărți. El își pierde timpul sau citește romane. El spune că „trăiește“. El e complicat, pentru că a cunoscut mai multe fete ca mine și se plimbă duminica la Șosea. Eu sunt simplu, pentru că socotesc toate aceste copilării inutile, piedici în drumul aspru pe care trebuie să pășesc.

Când ne adunăm, prieteni mulți, Robert ne vorbește despre gloria lui. Eu îl întreb, bănuitor, dacă muncește cu adevărat ca s-o ajungă. El ne spune că citește pe Balzac, pe Ibsen și pe Victor Eftimiu. Noi toți îl tulburăm cu glume rele, pentru că tuturor Robert ne e simpatic și antipatic în același timp.

Aceasta e deosebirea între mine și el: că unul visează o fericire și o așteaptă, iar altul se chinuie s-o ajungă, fără să se gândească asupra ei. Iată o frază stupidă, care nu trebuie ștearsă; ca să îmi aduc aminte mai târziu cât de simplu se fac deosebirile la șaptesprezece ani.

În romanul meu, Robert va trebui să făptuiască, să vorbească, și astfel să fie cunoscut cititorilor. E gol și suficient. Eu am fost ispitit să-i vorbesc despre rolul însemnat pe care îl va avea în cartea adolescenței noastre. Robert asculta cu înfrigurare. I-am spus că îi voi exagera păcatele, îl voi ridiculiza, îi voi culege naivitățile și neghiobiile împărtășite prietenilor timp de atâția ani și le voi așeza toate în roman. Am întârziat împreună până după miezul nopții. Robert mi s-a plâns că nu-i sunt prieten, că mă arăt mincinos scriind în roman numai lucruri rele despre el.

– Și cum mă va chema?

– Jean Victor Robert.

A protestat. Mi-a strigat că îi voi compromite cariera și gloria. Că dacă i-am aflat atâtea taine și slutenii, prietenia noastră cere ca ele să rămână între noi.

– Scriu un roman de moravuri și un roman psihologic, mințeam eu. Trebuie să cuprindă fapte reale și personaje reale.

– Atunci de ce nu-mi pui și părțile bune?

– Pentru că autorul romanului are nevoie de un personaj ridicol.

– Și de ce să fiu eu acela?

– Pentru că Robert, în roman, se dovedește ridicol.

Ne-am despărțit aproape supărați. Meditând, Robert s-a convins, poate, că nu voi scrie niciodată un roman în care el să fie zugrăvit ridicol. De atunci, încearcă să pară schimbat, superior, modificat de lecturi când vorbește cu mine. Pășește în mansardă abătut, așa cum spuneam eu odată că trebuie să fie orice adolescent neliniștit. Îmi vorbește de *Brand*, pe care îl citise de la mine. Se încordează să pară erou nordic.

Ar fi interesant de notat toate măștile pe care Robert și le-a pus față de mine, în câteva săptămâni, ca să-mi schimb părerile și să nu mai fac din el un erou ridicol de roman.

Eu mă prefac convins de schimbare. Băieții sunt uimiți; cred că e o farsă la mijloc. Robert se simte atât de bine cu ultimele „personaje“ pe care le imită, încât începe să creadă el însuși în ele. Faptul acesta trebuie meditat. Robert, dintr-o insinuare a mea, a ajuns să se creadă *altul*. Mi-e teamă că lucrurile vor merge prea departe. În vacanțe, singur la Târgoviște, eu cred că își va reveni. Va uita pe Brand, pe Andrea Sperelli și va ajunge iarăși adolescentul mărginit și frumos, care tânjea gloria.

Iată-mă încheind fără rost atâtea pagini din *Jurnal*. În roman va trebui să pregătesc mai dinainte finalurile.

III. JURNAL DE CLASĂ

Întotdeauna mi-a plăcut să păstrez un *Jurnal* regulat și complet. Caietul acesta l-am început în ziua când m-am hotărât să lucrez la *Romanul adolescentului miop*. Dar am luat obiceiul să scriu prea mult. Note scurte, însemnări din clasă, impresii continuu să adun în *Jurnalul* intim. Și iată că și acest caiet se sfârșește. Am să transcriu tot aici o parte din însemnările mărunte, mai ales cele care îmi pot sluji drept material pentru roman.

Îmi plac și le recitesc de câte ori am vreme, pentru că sunt vii și prețioase pentru mine. Firește, în roman, toate le voi schimba, le voi exagera. Altminteri, nu le va citi nimeni.

*

O zi de la sfârșitul lui mai. Pe Caleia îl asculta Noisil la istorie. Ca întotdeauna, Caleia nu știe nimic. Îndrugă la răstimpuri cele ce-i suflă din spate Tolihroniade. (Tolihroniade suflă ca să i se sufle.) E vorba de expediția lui Marco Polo.

– Pe unde au luat-o?

Caleia se gândește. Ca să câștige timp, întreabă și el:

– Pe unde au luat-o?

– Da.

- Au luat-o pe la Capul Bunei-Speranțe.
- Atunci nu-i spunea așa.
- Voiți să vă spun cum îi spunea atunci?
- Da.
- Tace. Tolihroniade șoptește, mereu mai tare. A auzit.
- Îi spunea Capul Furtunilor.
- Și apoi pe unde au luat-o?
- În Brazilia.
- Râsete. Caleia își privește vecinii cu ură și dispreț.
- Și unde au ajuns?
- În Brazilia.
- Și ce-au găsit acolo?
- Pământurile indice.
- Și altceva?
- Altceva ce voiți să mai găsească?

*

Pake va rămâne repetent. În clasa a doua a fost premiant, în clasa a patra lua mențiune la matematică. Acum, va rămâne repetent. Pake e tot atât de senin, și mănâncă tot atât de mult, și se bălbăie ca și mai înainte. El răspunde, când e întrebat ce se va face repetent: „Punga mea și patru bani!“ Dacă cineva își îngăduie, însă, vreo glumă, Pake îl boxează precipitat și voios.

- Tot o glumă; *chacun à sa manière*, obișnuiește să spună.

Poate repetenția nu i-ar fi atât de sigură dacă Pake n-ar fi fost surprins de Vanciu la bodegă, într-o recreație, cu câteva *sandwich*-uri și o litră de țuică în față. A fost chemat în cancelarie. A spus că *sandwich*-urile erau ale lui, dar țuica era a unui domn care plecase fără s-o bea toată. A încercat să facă chiar portretul domnului. Vanciu îl lăsa să vorbească. Îi aminti, la sfârșit, că el a plătit și litra de țuică. A fost eliminat pe o săptămână și i s-a scăzut nota la purtare de la „suficient“ la „insuficient“, ceea ce ne-a îngrijorat numai pe noi și pe părinți. Pake continuă să fumeze în recreații și să strecoare în ghiozdan o sticlută cu coniac, pe care o soarbe înjurând și lovindu-și prietenește prietenii.

Deși va rămâne repetent, Pake n-a renunțat la munții Făgărașului, nici la tabăra din Dumbrava Sibiului. Dacă nu vom găsi tovarăși pentru Făgăraș, vom pleca noi doi, singuri, ca în timpurile bune ale prieteniei noastre.

*

Oră de muzică. Poate ultima oră de muzică de anul acesta. Maestrul a venit cu un teanc de note muzicale, o nouă romanță a sa, *Crinul*, și-a venit să le vândă. Vorbește încet și trist.

– Domnilor, nu de altceva, dar am dat o mie cinci sute de lei la tipărit și vreau să-mi scot banii. N-am nevoie de câștig... O bucată costă șase lei.

Zâmbește. Băieții dau câte șase lei și râd de autorul *Crinului*. Au cerut să le-o cânte. Maestrul s-a așezat la orgă și o cânta trist, clătînându-se pe scaun. O melodie banală, pe care am mai auzit-o, nu știu unde. După ce a repetat-o de câteva ori, orga a încetat să mai scârțâie și maestrul s-a ridicat. Aplauze frenetice și râsete. Profesorul zâmbește. Apoi roagă pe baritoni să iasă afară din bănci și să repete cu el corurile pentru serbarea de sfârșitul anului. Și adaugă, tot atât de liniștit:

– Domnilor, dacă nu faceți tăcere, chem pe d-l director! Dar nu-l crede nimeni. N-au ieșit decât trei baritoni.

– Unde sunt baritonii? N-auziți, domnilor? Să iasă baritonii afară din bănci. Mai avem câteva zile și vine serbarea.

– Las' să vie, glăsuiește unul din fund.

– Care-i obraznicul?

– E scris pe-al nostru steag!

– Nu vă astâmpărați?

– Unde-s doi, puterea crește.

– ...și înflorește...

– ...ca un măr, ca un păr...

– Vă dau afară!

– Dai, n-ai!

– Încetați odată, măgarilor!

– *Tu l'as voulu Dandin!*

– Chem pe d-l director.

– Nechematului i se ia darul.

– Banca din fund, vă scad nota la purtare!

– De ce vă supărați, d-le Boloveanu?

– De ce vă purtați sever cu noi, d-le Boloveanu?

– Profesorul îi ca un părinte...

– ...iar glasul lui e divin.

– Zexe!

S-au adunat șase baritoni care se sprijină unul de altul și se prefac că-și scapă partiturile pe jos. Unul din ei „a cerut voie afară“. Și pentru că n-a obținut, pretinde că nu poate cânta, că e